

ВПЛИВ ТНК НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

к.е.н. **Люльов О.В., Плагинда С.С.**
Сумський державний університет

Ще на стадії виникнення ТНК стали об'єктом бурхливих економічних дискусій, а на сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин вони займають панівне положення загалом завдяки своїй економічній могутності.

Транснаціональні корпорації – це такі підприємства, діяльність яких носить наднаціональний, наддержавний характер і ведуть до створення і управління зв'язків, що робить дуже активний вплив на процеси, що протікають в інших країнах.

ТНК можуть розміщувати виробництво в будь-якій точці світу – там, де їм вигідно, не обмежуючи себе національними рамками і межами. У одних випадках вирішальну роль відіграє близькість сировини і матеріалів, занадто громіздких і дорогих для транспортування. У інших – використовується близькість ємкого ринку збуту. Їх залучає насамперед наявність кваліфікованої робочої сили, і також використовується величезний резерв дешевої і малокваліфікованої робочої сили в країнах, що розвиваються. В усіх цих випадках виробництво орієнтується на випуск продукції, що має дійсно споживчий попит, її постачають на той чи інший ринок або регіон, де її виробництво найбільш вигідне. Виробництво перестає бути національним.

Транснаціональні корпорації проводять ефективну стратегію технологічного розвитку, що означає організацію й інтеграцію роботи функціональних і спеціалізованих груп у процесі реалізації нововведень; постійний аналіз доцільності існуючої структури ринків, функцій, задач, довгостроковий погляд на технологічний розвиток у рамках фірми.

А також ТНК грають сьогодні величезну роль не тільки у світовій економіці, але й у міжнародному політичному житті й усе більш інтенсивніше впливають на політичні процеси у світі. Вони роблять втручання у формування зовнішньої і внутрішньої політики держав, безпосередньо вводять її в життя, мають у своєму розпорядженні цілий арсенал засобів і можливостей реалізації та контролю своїх інтересів, є джерелом політичної активності, носієм предметно-практичної діяльності, спрямованої на здійснення своїх цілей у сфері світової політики, обумовлених економічними інтересами.

Майже всі найбільші ТНК по національній приналежності відносяться до «тріади» – трьох економічних центрів: США, країн ЄС і Японії. У 20 найбільших ТНК світу входять 7 американських ТНК, 3 японських, 2 німецьких, 2 англо-голландських, 2 швейцарських, по 1 із Великобританії, Нідерландів, Італії і Франції.

В останні роки активно розвивають свою діяльність на світовому ринку транснаціональні корпорації нових індустріальних країн. Галузева структура ТНК достатньо широка. 60% міжнародних компаній зайняті в сфері виробництва (насамперед вони спеціалізуються на електроніці, автомобілебудуванні, хімічній і фармацевтичній промисловості), 37% – у сфері послуг і 3% – у видобувній промисловості і сільському господарстві.

ТНК здійснюють економічну, фінансову, торгову, технологічну, а на новому етапі і політико-соціальну взаємодію між країнами. Діяльність ТНК принципово змінює картину світу, і тому без урахування цього ми не можемо вивчати процеси, що відбуваються в сучасних економічних відносинах.

Позитивними рисами діяльності ТНК є:

1. Організація філій, дочірніх компаній там, де вони «більш усього потрібні». Ріст зайнятості населення, наповнення ринку продукцією, необхідної споживачу, і т.д.
2. Збільшення податкових надходжень до бюджетів країни, де розміщена філія ТНК.
3. Постійний прогрес діяльності ТНК (ТНК витрачають на наукові дослідження іноді більше коштів, ніж окремі держави).

Негативними рисами діяльності ТНК є:

1. ТНК, маючи сильний вплив на економіку країни, може в ряді випадків протидіяти їй, відстоюючи свої інтереси.
2. Часто ТНК намагаються «обійти» закони (приховування прибутків, вивіз капіталу з однієї країни в іншу тощо).
3. Встановлення монопольних цін, що дозволяють отримувати надприбутки за рахунок споживача.
4. Диктат лише власних умов, не зважаючи на інтереси держави, в якій перебувають.

Світовий досвід підтверджує життєвість і ефективність об'єднання капіталу в рамках транснаціональних корпорацій, що дозволяє прискорити оборот фінансових ресурсів, скоротити витрати за рахунок розвитку усередині транснаціональних корпорацій систем взаємозаліків і платежів, збільшити частки ресурсів у грошовій формі і мобільність перерозподілу, можливість підписання важливих договорів. Виникнення транснаціональних корпорацій є не тільки закономірним кроком у розвитку міжнародних економічних відносин, але і необхідним етапом реорганізації промислової структури.

Тому потрібно сподіватися, що на тернистому шляху інтеграції економіки України у світову економіку а також у міжнародні економічні відносини, ТНК будуть відігравати роль каталізаторів подолання внутрішньої кризи і реалізації реформ у зовнішньоекономічній сфері.